

NAŠE SODELOVANJE S PROF. DR. KOZJEKOM

Prof. Kozjek, Avditorij Portorož, maj 1998

S prof. dr. Francem Kozjekom smo se prvič srečali v študijskih klopeh. Spoznavali smo ga v različnih vlogah, kot kolegi in kot študenti. Kasneje so se naše poti prepletale na različnih področjih v farmaciji. Pravili smo mu generalni. Ta vzdevek, ki mu ga je dal pokojni Albin Podvršič, duša društva, se mu je zelo podal.

Znanje, razgledanost in intuicija so mu omogočili, da je znal že zgodaj in v pravem trenutku prepoznati razvojne trende v farmaciji, ki jih je uspešno prenašal v svoje okolje. Tako seme, ki ga je zasejal, rodi še danes.

Slovensko farmacevtsko društvo mu je za zasluge za razvoj slovenske farmacije in za delo v društvu leta 1986 podelilo najvišje priznanje – Minaříkovo odličje in ga predlagalo za državno odlikovanje, ki mu ga je leta 2000 podelil predsednik države.

Prof. dr. Franc Kozjek se je po končanem študiju zaposlil na Zavodu za farmacijo in preizkušanje zdravil v Ljubljani.

Prejemniki državnih odlikovanj, 11. 4. 2000

Tam je pridobil tudi prve izkušnje s sodelovanjem s farmacevtsko industrijo, ko je Lek leta 1963 naročil raziskavo »*Selekcija Digitalis lanate z ozirom na vsebnost lanatozida C*«. Zaupali so jo njemu in mu tako omogočili izpopolnjevanje v analitski metodi papirne kromatografije v obratu v Mengšu pod mentorstvom inž. Banove.

Na začetku sedemdesetih let, le dobro desetletje po ustanovitvi univerzitetnega študija farmacije v Ljubljani, so se na Fakulteti za farmacijo Univerze v Ljubljani začele hitro razvijati nove farmacevtske znanosti, ki so omogočile sodoben in poglobljen študij farmacije. To je bila zasluga mlajših generacij univerzitetnih učiteljev. Prof. Kozjek je v študijski program farmacije vpeljal nova področja: stabilnost zdravil in biofarmacijo s farmakokinetiko, ter dal pobudo za uvedbo specializacije iz klinične farmacije za potrebe bolnišničnih lekarn.

Raziskave na področju stabilnosti zdravil in biofarmacije na Fakulteti za farmacijo UL je močno podpirala naša farmacevtska industrija, o čemer podrobneje pišejo kolegi iz Krke.

Sodelovanje prof. Kozjeka z Lekom je dolga leta potekalo na področju marketinške službe in se je v devetdesetih letih še razširilo, ko je z Andrejem Lenardičem pomagal pri vzpostavitvi sistema kliničnega določanja biološke uporabnosti zdravil, kar je bilo nujno za registracijo Lekovih

Nagovor udeležencev ob 35-letnici SFD v Cankarjevem domu, 23. 3. 1984

zdravil v samostojni Sloveniji. Kasneje je sodeloval pri vzpostavitvi laboratorija za biofarmacevtske raziskave Lekovih zdravil in pri farmakoloških raziskavah učinkovin.

Tako je znanje, ki ga je prenašal v industrijsko okolje, omogočilo uvedbo novih farmacevtskih oblik in uspešen prodor na tuje trge, še zlasti po osamosvojitvi Slovenije.

Prof. Kozjek je bil in ostaja povezan s Slovenskim farmacevtskim društvom od študentskih let. Dva mandata je bil tudi njegov predsednik (1969/71 in 1977/79). Takrat je društvo na njegovo pobudo začelo ob rednih letnih skupščinah (oz. takratnih občnih zborih) organizirati simpozije, ki so postali tradicionalni. Nprekinjeno jih je vodil 20 let, nekajkrat pa še v devetdesetih letih. Prvi tak simpozij je bil v Velenju leta 1971 na temo *Medsebojno delovanje zdravil*, sledili so simpoziji z naslovi *Stabilnost zdravil*, *Avtomedikacija*, *Vpliv alkohola in drugih agensov na delovanje zdravil*, kasneje pa še številni drugi. Na začetku so na njih predavali pretežno farmacevti njegove generacije (doc. dr. Miroslav Činč, mag. Marja Lešnjak, prof. dr. Aleš Krbavčič, Lovro Dermota, Marija Brenčič idr.).

Nazadnje je aktivno sodeloval pri izvedbi velike mednarodne konference Evropskega društva kliničnih farmacevtov (ESCP) leta 2002. Med drugim je organiziral skupino farmacevtov, pretežno specialistov in specializantov klinične farmacije, da so poskrbeli za brezhibno izvedbo učnih delavnic. SFD je pri tem pridobilo dragocene izkušnje, ki jih je v poznejših letih uspešno prenašalo v domače okolje.

Prof. Kozjek se je zavedal tudi pomena druženja med kolegi in je podpiral različne oblike družabnega programa v okviru strokovnih dogodkov.

Več mandatov je zastopal SFD v Zvezi farmacevtskih društev Jugoslavije, kjer je s svojimi nastopi in predavanji vzbudil veliko zanimanja. Kot ugleden znanstvenik in vodilni strokovnjak za področje biofarmacije s farmakokinetiko v Jugoslaviji je postal glavni urednik revije *Acta Pharmaceutica Jugoslavica*, ki je veljala za vodilno znanstveno revijo s področja farmacije v Jugoslaviji.

Pomembna prelomnica v delovanju društva je bila zaposlitev poslovne tajnice leta 1980. Ta izziv je sprejela mag. Tatjana Kogovšek, ki se spominja, da je društvo tega leta organiziralo 8. kongres farmacevtov Jugoslavije na Bledu. Bilo je ogromno udeležencev, tako da je bil hotel Toplice, v katerem so imeli skupno večerjo, skoraj premajhen. Kongresa se je udeležil tudi zdaj že pokojni prvi direktor Krke, Boris Andrijanič. Predsednik organizacijskega odbora je bil prof. Kozjek, ki je k sodelovanju pritegnil številne farmacevte, tako iz farmacevtske industrije kot iz lekarništva in s fakultete (sodelovali so: prof. dr. Jelka Korbar Šmid s Fakultete za farmacijo UL, mag. Roman Dobrovoljc iz Zavoda za farmacijo in preizkušanje zdravil, tajnica društva mag. Tatjana Kogovšek ter nekateri, danes že pokojni kolegi:

40-letnica SFD na Brdu pri Kranju, 21. april 1990 (z leve: prof. dr. A. Mrhar, Danica Ilc – predsednica SFD v obdobju 1989-1991 in prof. dr. F. Kozjek)

Člani organizacijskega odbora simpozija ob letni skupščini SFD (1994)

Olga Zaletel iz Krke, Danica Ilc iz Bayer Pharme, Petja Dolenc iz Leka, Fernanda Burdych iz Gorenjskih lekarn in takratni predsednik društva Štefan Predin).

Uspešna izvedba tega kongresa je dvignila samozavest organizatorjev in vplivala na nadaljnji razvoj našega društva. Naj omenimo tri jugoslovanske simpozije s področja sodobne farmakoterapije v osemdesetih letih, na katerih so predavali najuglednejši strokovnjaki iz vse Jugoslavije, ki jih je prof. Kozjek poznal prek dela v Zvezni komisiji za registracijo zdravil, katere član je bil.

V drugi polovici osemdesetih let je delo tajnice SFD prevzela Jelka Dolinar. Takrat so bile razmere zelo nepredvidljive, ne le na političnem, ampak tudi na ekonomskem področju. Za delovanje društva je bila odločilna podpora, ki so jo omogočili vplivni posamezniki, med katerimi velja posebej omeniti prof. Kozjeka. Znal je prepričati ključne odločevalce v farmaciji, da so podpirali društvene projekte. Pripadnost stroki je presegla tudi nekatera nesoglasja in nestrpnost. V devetdesetih letih so delo prof. Kozjeka v društvu nadaljevali njegovi učenci, najprej dr. Stanislav Primožič, potem prof. dr. Aleš Mrhar.

V času, ko je delovanje društva usmerjal prof. Kozjek, je to izdalo več učbenikov za študente farmacije, pod katere se je podpisal kot avtor ali soavtor. S tem so se takrat lahko ponašali le redki profesorji. Bil je tudi med pobudniki za ustanovitev in prvi odgovorni urednik nacionalnega biltena

Otvoritev 3. ESCP konference, Avditorij, Portorož 8. – 11. 5. 2002 (prof. Kozjek pozdravlja generalnega direktorja Leka- glavnega sponzorja konference, levo v ozadju predsednik ESCP prof. dr. Yechiel Hekster)

o zdravilih (Klinična farmacija oz. kasneje Farmakon), zato je razumljivo njegovo veliko razočaranje, ko je leta 2014 skupščina SFD potrdila sklep o ukinitvi biltena zaradi nesodelovanja zdravniške stroke.

Prof. Kozjek je bil zahteven do sebe in do nas, svojih sodelavcev, obenem pa smo vedeli, da bo projekte, ki jih je vodil, izpeljal odgovorno in zanesljivo, s strokovnega in poslovnega vidika. V njegovi družbi smo se sodelavci počutili kot del uspešne zgodbe kjer je kaerizmatični vodja nujen za končni uspeh! Kjerkoli je organizacijo prevzel prof. Kozjek ali bil član organizacijskega odbora, je s svojo odločnostjo, karizmo in sposobnostjo vodenja bistveno prispeval k uspešni realizaciji in s tem ponesel dobro ime slovenske farmacije tudi širše v Evropski prostor.

Spoznali smo ga kot človeka, ki zna prenašati veselje na ljudi v svoji okolici, zabavati z dovtipi, z zgodbami s potovanj, v katerih še danes zelo uživa, z opisi umetniških slik, ki jih je kupil ali si jih je želel imeti ...

Dragi Cac, za 80 let ti želimo vse dobro. Veseli in ponosni smo, da smo lahko sodelovali s tabo!

*Jelka Dolinar, Tatjana Kogovšek,
Marija Lešnjak, Borut Štrukelj*

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU PROF. DR. FRANCA KOZJEKA

Skorajda ni farmacevt, ki ne bi poznal prof. dr. Franca Kozjeka ali njegovega dela.

Zaslužni profesor za področje biofarmacije in farmakokinetike je farmacijo študiral najprej v Ljubljani, po drugem letniku pa študij nadaljeval in leta 1961 zaključil na Farmaceutski fakulteti v Zagrebu.

Najprej se je zaposlil na Zavodu za farmacijo in preizkušanje zdravil, vendar ga je usoda že čez nekaj let pripeljala na Odsek za farmacijo na tedanji Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (FNT). Sprva se je posvetil farmacevtski tehnologiji, nato pa je po doktoratu v Franciji in izpopolnjevanjih v Švici, Franciji in Italiji razširil področje svojega raziskovanja in poznavanja še na stabilnost zdravil, biofarmacijo, farmakokinetiko in klinično farmacijo. Od leta 1973 je nato najprej kot izredni in potem kot redni profesor predaval številnim generacijam študentov farmacije.

Predvsem pa je bil ustanovitelj in dolgoletni predstojnik Katedre za biofarmacijo in farmakokinetiko.

Kot predstojnik Odseka za farmacijo – ki ga je vodil v treh mandatih – je leta 1970 uvedel podiplomski študij farmacije, kasneje pa še specialistični študij klinične farmacije.

Bil je zadnji dekan nekdanje velike FNT.

S svojim prvim učbenikom Uvod v biofarmacijo (1973), ki je izšel tudi v hrvaškem jeziku, je opravil pionirsko delo in na široko odprl vrata za pridobivanje znanja o tem področju, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v vsej naši nekdanji državi. To delo je nadaljeval z Biofarmacijo I, je pa avtor tudi drugih knjig in učbenikov.

Njegova velika zasluga je vzpostavitev področja biofarmacije in pozneje farmakokinetike v Jugoslaviji. S tem je dosegel, da je Farmaceutska fakulteta v Ljubljani, ki je imela na začetku le dva letnika, v osemdesetih letih postala vodilna na tem področju v vsej Jugoslaviji.

Svojega znanja ni skrival pred drugimi, temveč ga je na široko delil na raznih tečajih, ki jih je organiziral v sklopu fakultete.

Veliko je prispeval k promociji in uveljavitvi farmakokinetike v Sloveniji in Jugoslaviji. Kot gostujoči profesor je predaval na podiplomskih študijih farmacije v Zagrebu, Beogradu, Skopju in Sarajevu ter skrbel za izobraževanje mladih farmacevtskih kadrov, ki so svoje znanje prenašali v slovensko farmacevtsko industrijo.

Organiziral oz. sodeloval je pri organizaciji številnih posvetovanj, simpozijev in kongresov v naši nekdanji državi. Med drugimi je organiziral tudi mednarodni simpozij iz farmakokinetike Pharmas 89 v Portorožu.

Ko je bil član zvezne komisije za registracijo zdravil, je sodeloval pri pripravi meril za registracijsko dokumentacijo. Po osamosvojitvi Slovenije je področje registracije zdravil vzpostavil v Sloveniji v okviru Ministrstva za zdravje RS. Bil je prvi predsednik slovenske komisije za registracijo zdravil. Zaradi znanja, odprtosti in sposobnosti navezovanja stikov je k sodelovanju pritegnil tudi druge fakultete. Zlasti pomembno je bilo sodelovanje s Fakulteto za elektrotehniko UL na področju analogno-hibridne simulacije farmakokinetičnih procesov. Rezultati tega sodelovanja so prispevali tudi k mednarodni uveljavitvi naše Fakultete za farmacijo Univerze v Ljubljani.

Prof. Kozjek se ni zapiral med stene fakultete, temveč je sodeloval tudi s farmacevtsko industrijo Slovenije in večkrat pomagal pri reševanju njenih težav in potreb.

In kje je prof. Kozjek pustil sledi v Krki?

Krki je pomagal pri organizaciji biofarmaceutskega laboratorija in prvega laboratorija za stabilnost zdravil. Pomagal je pri reševanju konkretnih težav, kot so raziskave biofarmaceutskih lastnosti aktivnih učinkovin in formulacij. Od leta 1992 do 2003 je sodeloval pri organiziranju in izvedbi številnih testiranj bioekvivalence, ki so jih izvajali v Kliničnem centru v Ljubljani in drugih bolnišnicah ter so bile bistven del registracijske dokumentacije Krkinih generičnih zdravil doma in v tujini. Vsa ta dogajanja je spremljalo nenehno izobraževanje, ki se je potrpjevalo z magisteriji in doktorati naših sodelavcev.

Krkaši, ki smo z njim sodelovali, smo poleg velike strokovnosti spoznali tudi njegovo odprtost in sposobnost vzpostaviti pristne odnose z ljudmi, saj je znal prisluhniti njihovim idejam in težavam. Zaradi tega ni bil za nas le prof. dr., ampak je preprosto postal Franci. Spoznali smo njegovo družabnost, športnega duha, ljubezen do narave, hribov in ne nazadnje smo ga spoznali tudi kot dobrega poznavalca in ljubitelja slikarstva. Znal nas je popeljati v naravo, med hribe, na športne piknike in smučanje na Gorenjsko, Dolenjci pa smo njega in njegove sodelavce pogostili na Miklavževih srečanjih »teoretikov in praktikov« ob Tincinem cvičku. Mislimo, da lahko rečemo, da ima našo Krko pa tudi Dolenjsko rad in da je z veseljem prihajal med naše griče.

Dragi Franci – dragi profesor Kozjek, dovoli, da se ti ob tej priložnosti iskreno zahvalimo za tvoj veliki prispevek k razvoju Krke. Ponosni smo na čas skupnih prizadevanj in rezultatov. Iz srca ti želimo klenega zdravja, vsakodnevnih radosti in veselja, da se boš še naprej ukvarjal s svojimi konjički in uresničeval svoje ideje, ki jih je nedvomno še veliko.

V imenu Krkinih sodelavcev razvoja:

Edward Palka, Polona Vodopivec, Eli Rustja in Aleš Rotar

